

VIRTUAL REALITY | NEDERLANDSE PREMIÈRE | WOLLONGONG, AUSTRALIË

LYNETTE WALLWORTH

Collisions

LYNETTE WALLWORTH OVER *COLLISIONS*

‘Ik kreeg het gevoel dat mijn kunst nooit af is zolang de toeschouwer niet meedoet’

Nyarri Morgan is een hoogbejaarde Martu, een volk dat al zeker honderd generaties een nomadisch leven leidt in de uitgestrekte woestijn van West-Australië, zo’n tweeduizend kilometer ten noordoosten van de mijnbouwstad Perth. Meer dan zestig jaar geleden maakte hij zijn eerste contact ooit met de Westerse cultuur. Schokkender had dat moment niet kunnen zijn: hij was de ongewilde ooggetuige van een Britse kernbomproef in het gebied. Kennelijk waren de Britten gemakshalve vergeten dat er mensen woonden. De radioactieve as daalde op hem neer. Het is een wonder dat hij het heeft overleefd, al vermoedt hij wel dat zijn lichaam blijvende schade heeft geleden.

“Ik denk dat hij zijn hele leven heeft gewacht om dit verhaal een keer te kunnen vertellen”, zegt Lynette Wallworth, een Australische kunstenares die een wereldwijde faam heeft verworven met films en installaties waarin ze virtual en augmented reality gebruikt – VR en AR. Ze heeft al vaker gewerkt met native Australians. Toen ze een keer in het Martu-gebied was en zich iets liet ontvallen over de kernproeven in dat gebied, zei een van die mensen tegen haar: “Jij moet met Nyarri Morgan praten.” Het resultaat is *Collisions*, een VR-film uit 2016 die dit jaar op Noorderzon te zien zal zijn.

VRIJDAG THEATER | 30 MIN

do 23 t/m wo 29 aug | 15:15, 16:00, 16:45, 17:30, 19:15,
20:00 en 20:45 uur

entree | 6

taal | Engels met Engelse ondertiteling

N
D
E
R
Z
O
N

‘Hij begreep meteen wat de drone allemaal kan’

De film is geschoten met een drone met zestien camera's en vier microfoons die panoramische 360 graden opnames mogelijk maakt – in beeld en geluid. Nyarri Morgan beantwoordt aan ons stereotYPE van een primitieve oermens, die al duizenden jaren lang leeft in harmonie met de natuur. Een wandelende time warp, zelig onwetend over auto's, fabrieken, Coca-Cola en kernbommen. “Maar hij begreep meteen wat de drone allemaal kan”, vertelt Wallworth. “Hij heeft zestien ogen”, was het eerste dat hij zei toen hij het apparaat zag. ‘Ja’, antwoordde ik, ‘en vier oren.’”

Op YouTube zijn korte filmpjes te zien over *Collisions*. De drone ziet eruit als een kwaadaardige spin, die dreigend zoemt boven onze hoofden. Maar Nyarri Morgan was compleet op zijn gemak met het apparaat. Hoe anders zou een god en duivel vrezende Europese middeleeuwer op het ding hebben gereageerd, als hij het had kunnen zien. “Toen we de eerste opnames maakten”, zegt Wallworth, “begon

hij ons meteen te corrigeren: ‘Hij moet lager vliegen!’ Hij had een intuïtief gevoel voor wat het ding kan, en hoe we de drone het beste konden gebruiken om zijn verhaal te vertellen.”

‘Het publiek krijgt het gevoel in de wereld van de Martu te zijn’

Na het maken van video-installaties kwam Wallworth uit bij VR en AR. “Met die technieken kan ik mijn publiek echt onderdompelen in een voor hen nieuwe omgeving. Mijn werk moet een immersive experience zijn.” In *Collisions* zijn wij geen loutere toeschouwers. De vliegende spin met zijn zestien ogen en vier oren geeft ons het gevoel dat wij bij Nyarri Morgan zijn, in zijn ruimte. “De techniek maakt mij, de maker en regisseur, en mijn zeven teamleden compleet onzichtbaar”, vult Wallworth aan. “Hij geeft het publiek van *Collisions* het gevoel dat zij in de wereld van de Martu zijn, in de woestijn van West-Australië. Zij zijn de acteurs in hun eigen show.”

Zij koos die techniek omdat die het beste het verhaal kan overbrengen dat zij wil vertellen. “Ik was verbijsterd over Nyarri Morgan's generositeit. Hij is niet bitter over zijn confrontatie met die kernproef. Ever since heeft hij geprobeerd te begrijpen wat hij zag, wat ons dreef om juist in zijn land kernbommen te testen. Zijn kijk op de wereld is fundamenteel anders dan die van ons. Wij Westerlingen zijn een migratievolk. Wij weten niet beter dan dat oorlogen of economische crises ons dwingen om te verhuizen, ver van onze geboortegrond. Morgan niet. Verhuizing is nooit in hem opgekomen. Hij is zich altijd bewust geweest van het feit dat hij leeft in het land van zijn voorouders, en dat hij daarvoor moet zorgen zoals de generaties vóór hem hebben gedaan, en de generaties na hem zullen doen.”

‘Virtual reality brengt mij veel dichterbij theater dan wanneer ik van achter een camera een film regisseur’

Ondanks de geavanceerde techniek beschouwt Wallworth haar werk vooral als theater. “VR en AR brengen mij veel dichterbij theater dan wanneer ik van achter een camera een film zit te regisseren. De toeschouwer voelt zichzelf speler in een live performance.” Alleen maakt zij theater met een in principe oneindig bereik. Een van haar werken, *Welcome* geheten, is permanent te zien in het Immigration Museum in Melbourne, dat de geschiedenis toont van de immigranten die Australië hebben geschapen.

‘Het is altijd mijn droom geweest om mijn verhalen te delen met politici’

En zo komt het dat Wallworth doelgroepen bereikt waar de meeste theatermakers alleen maar van kunnen dromen. De topmanagers en top-politici van de wereld bijvoorbeeld – geen lieden die bekend staan als liefhebbers van avant-garde theater. “*Collisions* is gemaakt voor het World Economic Forum in Davos”, onthult ze. “De programmeur kunst en cultuur van het WEF zag een ander werk van mij in New York, en vroeg toen of ik niet iets voor hem kon maken.” Ja natuurlijk, riep ze meteen. “Het is altijd mijn droom geweest om mijn verhalen te delen met de politieke leiders van de wereld. Zij zijn veel teveel bezig met de waan van de dag, met brandjes blussen. Dat beseffen ze zelf ook heel goed.” *Collisions* was dit jaar opnieuw te zien in Davos, toen president Trump het WEF bezocht. Mensen in zijn gevolg, die een documentaire over Trump aan het maken zijn, drongen er bij hem op aan de film te gaan zien. Zo ver is het helaas niet gekomen. “Hij had het te druk met andere zaken, zo is mij verteld”, zegt Wallworth met een bitterzoet lachje.